

باید شیوه سخنمان را عوض کنیم

همان گونه که پدید آورندگان و خوانندگان عصر اطلاعات و ارتباطات دستخوش تغییر شده‌اند، ناشران نیز ناگزیرند فعالیت‌ها، هدف‌ها، سیاست‌ها، برنامه‌ها، و کاربردهایشان را تغییر بدهند. این تغییرات به دانش، آگاهی، آموزش، تأمل، تجربه، نوآوری، و راهیابی نیاز دارد. با ذهنیت ایستا و با پیروی از قاعده‌های کهن نمی‌توان هیچ تحولی در وضع کنونی نشر کتاب پدید آورد. زمانی نشر پدیده‌ای به اصطلاح تک‌رسانه‌ای (mono-media) بود، اما در حال حاضر، به مدد پیشرفت فناوری، به پدیده‌ای چندرسانه‌ای (multi-media) تبدیل شده است. فناوری عصر اطلاعات و ارتباطات با امکاناتی که برای انتقال صوت و تصویر فراهم ساخته، خواننده قدیم را، که مخاطب اصلی نشر کتاب بود، به خواننده - شنونده - بیننده تبدیل کرده است. محصول آن نشر، ضبط متن چاپی بود و محصول این نشر، پدیده‌های چندرسانه‌ای است که بنا به طبیعت موضوع و مقتضیات متن، تغییر شکل می‌یابد. کتاب‌هایی که با نوار، لوح فشرده، صفحک (دیسکت)، یا دیگر تجهیزات دیداری - شنیداری همراه است، از ساده‌ترین محصولات چندرسانه‌ای در عصر اطلاعات است. امروز ناشران توانایی ارزیابی اطلاعات، جابه‌جایی، هدایت، و بازآرایی اطلاعات را یافته‌اند. حجم عظیمی از اطلاعات، که رسانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی در اختیار آن‌ها می‌گذارند، به ناشران مبتکر این امکان را می‌بخشد که به یاری ویراستاران مسلط به نشر دنیای امروز، به صورت معمار و مهندس بر تکوین برخی از منابع نظارت کنند. در این گونه منابع، پدید آورندگان به گونه‌ای که در نشر سنتی می‌شناختیم حضور ندارند. اندیشه و

طرح کتاب از آن ناشر است. دستیابی به بانک‌ها و شبکه‌های اطلاع‌رسانی دامنه آگاهی‌ها و دانسته‌های ناشران را وسعت بخشیده است. امکان تشکیل بانک‌های اطلاعاتی آن‌ها را توانا ساخته است که اطلاعات مربوط به پدیدآورندگان، مترجمان، و ویراستاران و سایر عناصر مولد کتاب را سازماندهی و روزآمد کنند، در جریان آخرین آمار و ارقام مسائل اقتصادی نشر قرار بگیرند، و روزانه به داده‌های کتاب‌شناختی که ضروری‌ترین و نخستین اطلاعات درباره‌ی بازشناسی منابع است، دست یابند. این دسترسی ضریب خطای ناشران را در انتخاب و ترکیب عناصر مولد کتاب به حداقل کاهش داده است. در جهان، روزانه ۵ هزار عنوان از کتاب‌های قدیمی به کتاب الکترونیک (E-book) تبدیل می‌شوند و ناشران برای اینکه از فناوری روز عقب نمانند، نشر الکترونیک را در کنار نشر سنتی پی می‌گیرند. امروزه بزرگ‌ترین دانشگاه‌های جهان کتاب‌های درسی خود را در اینترنت عرضه می‌کنند و حتی می‌توانند از دانشجویان خود در هر نقطه از جهان آزمون به عمل آورده، آن‌ها را ثبت‌نام کنند و تا پایان فارغ‌التحصیلی ارتباط خود را با آن‌ها از طریق اینترنت حفظ کنند. به دنبال این پدیده فراگیر و رو به رشد، در آینده‌ای نزدیک «فرار مغزها» جای خود را به «جازة مغزها» خواهد داد.

با توجه به پیچیدگی‌ها و حجم ناشناخته‌های جهانی که در راه است، نقش مدیران در دنیایی که آمیزه‌ای از فرصت‌ها و تهدیدهاست، در جامعه اطلاعاتی امروز بسیار حساس است و برنامه‌ریزی استراتژیک اهمیت خاصی دارد. در جامعه شبکه‌ای، مدیران نیازمند مهارت‌ها، بینش‌ها، و اندیشه‌های نوین‌اند، زیرا فرایند تولید، توزیع، و مصرف اطلاعات به کلی دگرگون شده است. در این راه، بهره‌گیری از تجربه دیگران، گسترش فرهنگ تعامل، هم‌اندیشی، و ایجاد کانون‌های تفکر و توسعه و تعمیم خردورزی برای بررسی رهیافت‌های سایر کشورها و ترسیم راهبردهای بومی ضروری است. ●

حیدر ایمنی / سردبیر فصلنامه تحلیلی - پژوهشی کتاب مهر